
Adriana Wojtkowiak

Almamer Wyższa Szkoła Ekonomiczna
w Warszawie

AGROTURYSTYKA SZANSĄ OŻYWIENIA TERENÓW WIEJSKICH

Abstrakt

Autorka artykułu przedstawia istotę, zakres znaczeniowy oraz funkcje agroturystyki. Píše, że agroturystyka stanowi element aktywizacji zawodowej obszarów wiejskich, kreuje nowe miejsca pracy, może również stanowić narzędzie do wzmacniania innych rodzajów działalności gospodarczej. Akcentuje, że poprzez agroturystykę zrealizowane może być kilka przenikających się elementów: można wypocząć w naturalnym środowisku, poznać nowych ludzi, uczestniczyć w życiu członków gospodarstwa rolnego, korzystać ze świeżej, ekologicznej żywności – jak w przedstawionych w artykule gospodarstwach. Podkreśla także, że ta forma wypoczynku staje się coraz popularniejszym sposobem spędzania czasu wolnego mieszkańców miast. Dowodem tego są rozwijające się nowe gospodarstwa agroturystyczne powstające w atrakcyjnych regionach przyrodniczych i kulturowych Polski.

1. Wstęp

Agroturystyka, jako forma wypoczynku organizowana przez rodzinę rolniczą we własnym gospodarstwie rolniczym, rozwija się w ostatnich latach w dość szybkim tempie – dynamicznie rośnie liczba kwater agroturystycznych w Polsce. Ożywieniu tej właśnie formy wypoczynku sprzyja stale rosnący popyt na wypoczynek w ciszy, spokoju, w bliskim kontakcie z przyrodą oraz w rodzinnej atmosferze.

Tereny wiejskie w Polsce cechuje bogactwo natury, piękne krajobrazy – obszary o wysokich walorach przyrodniczych oraz bogata kultura ludowa, sprzyjające rozwojowi turystyki na obszarach wiejskich. Rozwój ten w dużym stopniu uzależniony jest od zróżnicowania regionalnego, a przede wszystkim od atrakcyjności terenów, czyli obszarów szczególnie predysponowanych do działalności agroturystycznej i właśnie tam powstaje na ogół najwięcej podmiotów agroturystycznych. Dużym zagłębieniem agroturystycznym w Polsce są obszary górskie, obszary pojezierzy oraz dolin rzecznych.

Głównymi motywami turystów preferujących wypoczynek w środowisku rolniczym są przede wszystkim: cisza, spokój i bliski kontakt z nieskażonym środowiskiem przyrodniczym, a pobyt w gospodarstwie agroturystycznym stwarza szanse poznania życia ludności wiejskiej, jej kultury oraz zwyczajów. Zauważyć należy, że agroturystyka to nie tylko baza noclegowo-gastronomiczna w gospodarstwie rolnym, ale przede wszystkim

możliwość i sposób wypoczynku, który nie może być oferowany w innych obiektach turystycznych.

Agroturystyka to również kreowanie nowych pozarolniczych funkcji wsi, które podkreślane są w wielu dokumentach dotyczących polityki społeczno-gospodarczej kraju. Głównymi kierunkami działania są tutaj przede wszystkim:

- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój i wspomaganie już istniejącej lokalnej przedsiębiorczości,
- rozwój infrastruktury,
- zmiana dotychczasowych kwalifikacji oraz nabywanie nowych umiejętności,
- wstrzymywanie odpływu ludności wiejskiej (w tym młodzieży) ze wsi do miast.

2. Pojęcie i istota agroturystyki

Obecnie na wzrastającą rolę i popularność turystyki, a w szczególności turystyki alternatywnej wpływają przede wszystkim dynamicznie zachodzące zmiany cywilizacyjne, czynnik ten stanowić również może masowość i żywość współczesnej turystyki oraz zmiany motywów zachowań mieszkańców dużych aglomeracji miejskich – głównych nabywców usług agroturystycznych. Toteż obecnie coraz większego znaczenia nabiera turystyka przyjazna środowisku, skoncentrowana na dostrzeganiu walorów środowiska przyrodniczego, aktywnym spędzaniu czasu wolnego i walorów kulturowych regionu. Można więc stwierdzić, że turystyka alternatywna, a w tym agroturystyka (związana w sposób naturalny z rolnictwem, ekologią, naturą) uważana jest za turystykę przyjazną środowisku. Segmentem odbiorców najbardziej zainteresowanych tą właśnie formą wypoczynku są mieszkańcy miast i dużych aglomeracji. To właśnie oni preferują wypoczynek na terenach wiejskich, gdyż czynniki takie, jak: hałas, zgiełk, koncentracja dużej liczby mieszkańców na małej przestrzeni, bierny sposób spędzania czasu wolnego, zanieczyszczenie środowiska naturalnego wpływają na podjęcie wyboru wypoczynku na wsi. Turyści pragną w trakcie wypoczynku ciszy, wolności od tłumu, czystego powietrza, aktywnego korzystania z otwartej przestrzeni oraz serdeczności i osobistego kontaktu z ludnością wiejską, a takie atrakcje może zagwarantować pobyt w gospodarstwie rolnym.

W literaturze przedmiotu spotkać się można z częstym nadużywaniem pojęcia agroturystyka i określaniem nim wszelkiego rodzaju przedsięwzięć turystycznych realizowanych na obszarach wiejskich oraz licznymi próbami zdefiniowania tej formy wypoczynku. Toteż wyjaśnienia wymagają dwa terminy: turystyka wiejska i agroturystyka.

A. Kowalczyk pisze, że „agroturyzm to aktywne uczestnictwo ludności napływowej – turystów rodzimych i zagranicznych w różnych przejawach życia społeczno-kulturowego wsi”¹.

¹ A. Kowalczyk, *Kilka uwag o uwarunkowaniach agroturystyki. Obsługa małego ruchu turystycznego na wsi*, CDiEwR, Kraków 1993.

Dębniwska M., Tkaczuk M. uważają, że stanowi ona „rodzaj turystyki, który prowadzi się na terenach rolniczych, wykorzystując wolne pokoje mieszkaniowe i – po adaptacji – budynki gospodarcze rolników oraz produkcję i usługi ich właścicieli”².

Wyjaśnienia wymaga także pojęcie turystyki wiejskiej, ze względu na jej relacje w stosunku do agroturystyki. Według M. Drzewieckiego „turystyka wiejska stanowi formę rekreacji odbywającą się na obszarach prawdziwej wsi i obejmuje wielorakie rodzaje aktywności rekreacyjnej związanej z przyrodą, wędrówkami, turystyką zdrowotną, krajoznawczą, kulturową, etniczną, przy bezpośrednim wykorzystaniu zasobów i walorów wsi”³.

Powracając do agroturystyki, należy wspomnieć, że posiada ona wiele zakresów znaczeniowych, z których najistotniejsze stanowią:

- formę planowania rozwoju wsi i zagospodarowania obszarów wiejskich w kierunku modelu wielofunkcyjnego, zwłaszcza rozwoju recepcyjnej funkcji tych obszarów,
- działalność gospodarczą, czyli biznes polegający na przyjmowaniu gości w gospodarstwie domowym rolnika, przynoszący dochód i dający miejsca pracy samym gospodarzom oraz całej sferze usług i produkcji wsi,
- określony sposób podróżowania i spędzania czasu wolnego w środowisku prawdziwej wsi; celem jest zapewnienie atrakcyjnego spędzenia czasu wolnego, poprawa stanu zdrowia, poznawanie kultury regionu, życia i pracy na wsi, poznawanie nowych ludzi⁴.

Spełnia ona również liczne funkcje mające znaczenie dla ludności wiejskiej oraz turystów takie, jak: zatrudnieniowa, dochodowa, aktywizacji terenów wiejskich, wykorzystania wolnych zasobów mieszkaniowych, wzajemnego przenikania kultur, rekreacyjna, wypoczynkowa, edukacyjna oraz środowiskowa – związana z ochroną i dbałością o środowisko naturalne.

3. Stan rozwoju agroturystyki w Polsce

Liczba gospodarstw agroturystycznych oraz miejsc noclegowych w tych obiektach jest trudna do określenia, gdyż informacje na ten temat pochodzą z różnych źródeł. Bazę kwater agroturystycznych prowadzą m.in.:

- stowarzyszenia agroturystyczne,
- Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”,
- ewidencja urzędów gmin,
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

² M. Dębniwska, M. Tkaczuk, *Agroturystyka, koszty, ceny, efekty*, Wydawnictwo POLTEXT, Warszawa 1997.

³ M. Drzewiecki, *Podstawy agroturystyki*, Oficyna Wydawnicza OPO, Bydgoszcz 2001.

⁴ K. Żelazna, *Rola agroturystyki w rozwoju wielofunkcyjnym wsi* [w:] B. Mikuta, K. Żelazna, *Organizacja Ruchu Turystycznego*, Wydawnictwo Format-AB, Warszawa 2004.

Można powiedzieć, że najbardziej wiarygodnym źródłem wydają się informacje pochodzące z gmin, ponieważ nie wszyscy właściciele gospodarstw agroturystycznych należą do federacji czy stowarzyszeń agroturystycznych.

Tab. 1. Kwatery agroturystyczne w gminach w 2007 roku

Województwo	Obiekty			Miejsca noclegowe		
	ogółem	w tym całoroczne	Polska ogółem = 100	ogółem	w tym całoroczne	Polska ogółem = 100
Dolnośląskie	592	562	6,73	6475	6178	7,43
Kujawsko-pomorskie	333	246	3,79	3544	2575	4,07
Lubelskie	408	294	4,64	3445	2463	3,95
Lubuskie	164	123	1,87	1615	1199	1,85
Łódzkie	167	116	1,90	1427	1035	1,64
Małopolskie	1590	1230	18,09	17 927	14 233	20,57
Mazowieckie	378	273	4,30	3322	2561	3,81
Opolskie	112	84	1,27	1110	858	1,27
Podkarpackie	1074	807	12,22	8288	6592	9,51
Podlaskie	629	447	7,16	5751	3998	6,60
Pomorskie	770	542	8,76	7565	5227	8,68
Śląskie	384	321	4,37	5296	4439	6,08
Świętokrzyskie	355	274	4,04	2896	2354	3,32
Warmińsko-mazurskie	869	597	9,89	8164	5432	9,37
Wielkopolskie	474	369	5,39	4703	3702	5,40
Zachodniopomorskie	491	343	5,59	5616	3862	6,44
Razem Polska	8790	6628	100,00	87 144	66 708	100,00

Źródło: A. Jagusiewicz, H. Legienis, *Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania w Polsce w 2007 r.*, Instytut Turystyki, Warszawa 2007.

Korzystając z powyższej tabeli, można przyjąć, że najwięcej gospodarstw agroturystycznych znajduje się w województwie małopolskim, następnie podkarpackim oraz warmińsko-mazurskim, a najmniejszą liczbę gospodarstw odnotowano w województwie opolskim i lubuskim⁵. Taki właśnie rozkład gospodarstw agroturystycznych jest uwarunkowany wieloma czynnikami np.: atrakcyjnością środowiska naturalnego, popularnością danego obszaru wśród turystów, tradycjami oraz zaangażowaniem pracowników – ministerstw, ODR, gmin – odpowiedzialnych za rozwój agroturystyki oraz promowanie tej formy działalności.

⁵ Według danych Instytutu Turystyki, podobny trend dot. liczby gospodarstw agroturystycznych utrzymuje się od 2002 r.

Tab. 2. Liczba obiektów noclegowych i miejsc noclegowych w Polsce w 2007 roku

Wyszczególnienie	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych w tys.
OGÓŁEM	6718	582,1
Obiekty zakwaterowania zbiorowego ogółem	6718	582,1
Hotele	1370	141,1
Motele	108	4,1
Pensjonaty	250	11,1
Zakłady uzdrowiskowe	156	27,9
Pola biwakowe	239	27,8
Ośrodki wczasowe	1298	134

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Instytutu Turystyki w Warszawie, www.intur.com.pl/baza.htm

Spoglądając i porównując liczbę obiektów oraz miejsc noclegowych z tabeli 1 i 2, można wywnioskować, że oferta agroturystyczna jest zauważalna i licząca się na rynku usług turystycznych w Polsce. Porównując liczbę miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych i innych obiektach noclegowych w Polsce w 2007 r., zauważyć można, że liczba miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych jest:

- ponad sześciokrotnie mniejsza od liczby miejsc noclegowych w obiektach zakwaterowania zbiorowego,
- półtora raza mniejsza niż w hotelach i ośrodkach wypoczynkowych,
- dwudziestokrotnie większa niż w motelach,
- ośmiokrotnie większa niż w pensjonatach,
- trzykrotnie większa niż w zakładach uzdrowiskowych oraz na polach biwakowych.

Można stwierdzić, że kwatery agroturystyczne nie stanowią wielkiej konkurencji dla hoteli czy ośrodków wypoczynkowych, natomiast już od kilku lat dla moteli czy pensjonatów na pewno są konkurencyjną bazą. Jak wiadomo, wybór bazy noclegowej zależy głównie od motywów turystów, którzy wybierając ofertę agroturystyczną, najczęściej cenią ciszę, spokój, atmosferę w rodzinie gospodarzy, swobodę itp.

4. Czynniki sprzyjające rozwojowi agroturystyki w Polsce

Samo zjawisko wypoczynku na wsi nie jest w Polsce niczym nowym. Genezy upatruje się u schyłku wieku XIX, kiedy to mieszkańcy miast wyjeżdżali na letniska, potem „wczasy pod gruszą”, aż wreszcie – od lat 90. XX w. – do gospodarstw agroturystycznych⁶. Zainteresowanie spędzaniem czasu wolnego na terenach wiejskich w różnych okresach rozwoju kraju raz rosło, kiedy indziej malało. Na początku lat dziewięćdziesiątych ta forma turystyki ponownie zyskała grono zwolenników, dzięki wsparciu i pomocy stowarzyszeń, związków skupiających właścicieli gospodarstw

⁶ H. Borne, A. Doliński, *Organizacja turystyki*, Wydawnictwo WSiP, Warszawa 1998.

agroturystycznych, ODR oraz Lokalnych Organizacji Turystycznych. Spore zainteresowanie instytucji i organizacji kreowaniem agroturystyki wynikało bezpośrednio z jej założeń:

- zapewnienia rolnikom oraz mieszkańcom wsi dodatkowych dochodów między innymi poprzez aktywizację obszarów wiejskich,
- stworzenia możliwości atrakcyjnego wypoczynku mieszkańcom miast na łonie natury,
- ochrony walorów turystycznych.

Niestety procesy transformacji gospodarki w Polsce spowodowały także wiele zjawisk, które wpłynęły negatywnie na sektor rolnictwa. Znaczne rozmiary bezrobocia, obniżanie się dochodów rolników, czy coraz większe problemy ze zbytem produktów rolnych spowodowały poszukiwanie alternatywnych w stosunku do działalności rolniczej źródeł dochodów. Toteż w wielu regionach Polski właśnie turystyka i rekreacja stają się istotnym czynnikiem rozwoju wsi. Taką właśnie formą działalności jest agroturystyka, która także kreuje nowe, pozarolnicze funkcje wsi, podkreślane w kluczowych dokumentach polityki społeczno-gospodarczej kraju.

Na rozwój tej formy turystyki wpływa wiele czynników, które z jednej strony stanowią główne motywy przy wyborze miejsca urlopu, a z drugiej strony to one tworzą atrakcje turystyczne⁷ i atrakcyjność turystyczną regionu⁸. W Polsce występują sprzyjające warunki do rozwoju agroturystyki. Najważniejsze z nich to:

- atrakcyjne środowisko przyrodnicze,
- nieskażone regiony ekologiczne,
- wolne zasoby pracy na obszarach wiejskich,
- niewykorzystane zasoby mieszkaniowe,
- konkurencyjność cenowa usług agroturystycznych,
- możliwość korzystania ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Kluczowymi czynnikami rozwoju agroturystyki są: atrakcyjność obszarów wiejskich, czynniki przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. Można powiedzieć, że region atrakcyjny z punktu widzenia walorów turystycznych stanowi wytwór przyrody i działalności człowieka, natomiast odpowiednie wykorzystanie tych walorów może stanowić zaczątek do rozwoju tego regionu czy nawet całej gminy.

Wśród atrakcji turystycznych wymienić można przede wszystkim: obiekty przyrodnicze, obiekty związane z kulturą i historią, infrastrukturę turystyczną i inne. Spośród czynników przyrodniczych uwzględnić należy walory przyrodnicze takie, jak: klimat, ukształtowanie terenu, szatę roślinną, wody powierzchniowe; walory estetyczne

⁷ To wszystkie zjawiska i przedmioty przyciągające turystów obejmują nie tylko elementy i obiekty przyrody i kultury, ale także poziom cen, postawy ludności miejscowej wobec turystów, urządzenia turystyczne wraz z całą infrastrukturą techniczną itd. (Richie J. R., 1978, Jovicić Z., 1981).

⁸ Oznacza stopień przyciągania przez dany region określonego rodzaju turystyki i jest związana z ilością występujących w nim obiektów i zjawisk, na które istnieje popyt danej formy ruchu turystycznego. (Jackowski A., Warszńska J., 1978).

i stopień degradacji obszaru. Równie ważną rolę odgrywają czynniki społeczne. Zachowania społeczeństwa – kultura, potrzeby, tradycja itp., istotnie wpływają na ocenę atrakcyjności danego obszaru. Czynniki ekonomiczne odgrywają także istotną rolę na obszarach wiejskich przy ocenie przydatności turystycznej, np.: rozwój przemysłu, usług; ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój lokalny, zamożność społeczeństwa, zasobność regionu w dobra naturalne, ceny oferowanych produktów turystycznych.

Należy pamiętać, że rozwój usług turystycznych na obszarach wiejskich oprócz szeregu korzyści niesie za sobą także straty, zagrożenia dla rozwoju wsi. Do negatywnych wpływów zaliczyć można m.in.: dewastację przyrody, zaśmiecanie regionu, nieodwracalne zmiany w krajobrazie wiejskim, konflikty z ludnością miejscową, odejście od klasycznego charakteru wsi, adaptowanie złych cech i nawyków miejskiego stylu życia. Istotne jest, aby w miarę możliwości zmniejszać i eliminować aspekty niekorzystne i hamujące rozwój tej dziedziny, żeby szanse żywienia, rozwoju obszarów wiejskich dzięki agroturystyce mogły być jeszcze większe.

5. Rola agroturystyki w rozwoju obszarów wiejskich

Znaczenie agroturystyki dla rozwoju obszarów wiejskich i dla całego rolnictwa jest zagadnieniem wieloaspektowym. Uważa się, że rozwój agroturystyki wpływa pozytywnie na funkcjonowanie innych podmiotów gospodarczych na terenach wiejskich oraz powoduje często uruchomienie nowych przedsięwzięć związanych z zaspokajaniem potrzeb odwiedzających.

Jako jedna z niewielu form pozarolniczej działalności stymuluje rozwój rolnictwa, stwarzając korzystny rynek zbytu surowców i produktów rolniczych, a przez wynajem kwater i świadczenie usług zwiększa dochody osobiste rolnika. W ten sposób staje się ważnym, alternatywnym wobec rolnictwa, źródłem dochodu. Jednocześnie istotny jest wpływ agroturystyki na zwiększenie atrakcyjności i aktywności gospodarczej całych środowisk lokalnych.

Można stwierdzić, że agroturystyka pełni wiele ważnych funkcji:

- pozyskiwanie dodatkowych źródeł dochodów dla rolników i ludności wiejskiej,
- rozwój lokalnej infrastruktury,
- możliwość żywienia wiejskiej tradycji,
- stworzenie rynków zbytu dla lokalnych produktów,
- motywuje do podnoszenia kwalifikacji,
- przeciwdziałanie masowemu odpływowi ludności wiejskiej,
- poprawienie wyglądu domu i gospodarstwa rolnego,
- wykorzystywanie nieużytkowanych budynków⁹.

Agroturystyka stanowi integralny element zrównoważonego rozwoju wsi, łącząc siły i środki w kierunku optymalnego wykorzystania posiadanych walorów przyrodniczych, jednocześnie pozwala ona rozwiązywać istotne problemy rolników i ludności wiejskiej.

⁹ M. Sznajder, L. Przezbórska, *Agroturystyka*, PWE, Warszawa 2006.

Prowadzi przede wszystkim do aktywizacji zawodowej na obszarach wiejskich, a poprzez podjęcie działalności w tej sferze, może stać się dodatkowym zajęciem dla rolnika i jego rodziny, jak również stworzyć dodatkowe miejsca pracy dla ludzi zamieszkałych na wsi. Zatrudnienie na wsi, a co za tym idzie, osiąganie dodatkowego źródła dochodu mogą ograniczyć proces wyludniania się terenów wiejskich.

Rozwój usług agroturystycznych, innych podmiotów gospodarczych oraz związany z tym wzrost dochodów ludności wpływać może również na sytuację finansową gmin. W rezultacie tego gminy mogą przeznaczać większe środki finansowe na budowę dróg, wodociągów i kanalizacji, telefonizację oraz inne urządzenia infrastrukturalne.

Korzyści związane z rozwojem tej formy turystyki odnosi również kultura regionu. Wymienić można tutaj przede wszystkim:

- zmianę podejścia ludności wiejskiej do ekologii,
- zwiększenie dbałości o środowisko naturalne i ochronę przyrody,
- ochronę i renowację zabytków kultury i innych form dziedzictwa kulturowego,
- podtrzymywanie tradycji i zwyczajów.

6. Agroturystyka na obszarze Pogórza Dynowskiego w ofercie Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego

Pogórze Dynowskie od zachodu jest ograniczone doliną Wisłoka, a od wschodu doliną Sanu. Na południu graniczy z Dołami Jasielsko-Sanockimi, a na północy przechodzi w Kotlinę Sandomierską i Roztocze. W regionie Pogórza Dynowskiego szczególnie cenne jest występowanie chronionych roślin, można tutaj również zaobserwować unikalne siedliska bobra, borsuka, orlika krzykliwego, bociana czarnego, kruka. „(...) wybijają się kulminacje Suchej Góry i pasmo Odrzykońskie, stanowiące płn. obramowanie Kotliny Krośnieńskiej. Znajduje się tu rezerwat skalno-krajobrazowy „Prządki”, nieopodal ruin zamku w Odrzykoniu”¹⁰.

Tereny te charakteryzują się znaczącymi walorami i atrakcyjnością turystyczną. Przesądzą o tym:

- liczne tereny podgórskie z malowniczym naturalnym krajobrazem,
- duże kompleksy leśne – interesująca, bogata flora i fauna,
- liczne, a często unikatowe zabytki kultury materialnej,
- bogaty folklor oparty na kulturowym dziedzictwie regionu,
- liczne gatunki zwierzyny łownej i obfitość ryb,
- działają tu liczne zespoły i kapele folklorystyczne,
- znaczną wartość dla kultury materialnej regionu stanowi tradycyjne budownictwo drewniane, obejmujące zabytkowe obiekty sakralne (kościóły i cerkwie),
- istnienie parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody¹¹.

¹⁰ Kruczek Z., *Polska. Geografia atrakcji turystycznych*, Proksenia, Kraków 2002.

¹¹ www.pogorzedynowskie.pl

Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego utworzony został w 1996 r. W jego skład wchodziły gminy: Dubiecko, Dynów – gmina miejska, Dynów – gmina wiejska, Jawornik Polski, Kańczuga – gmina o statusie miasta i Nozdrzec. Obecnie Związek tworzą gminy: Dubiecko, Dynów – gmina miejska, Dynów – gmina wiejska, Nozdrzec, Krzywca oraz Dydnia. Swym zasięgiem obejmuje 427 km², a w 46 wsiach i miejscowościach zamieszkuje około 39 tys. mieszkańców. Tereny Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego usytuowane są w województwie podkarpackim, na obszarze trzech powiatów: brzozowskiego, przemyskiego i rzeszowskiego¹².

Według bazy Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego w gminie Dubiecko funkcjonuje sześć gospodarstw agroturystycznych. Gospodarstwo „Agrotur” i „Jastrząb” zapraszają gości od maja do września lub listopada, turyści mogą skosztować regionalnej kuchni, organizować ogniska, łowić ryby, czy aktywnie spędzić czas, grając np. w siatkówkę. „Domek letniskowy nad Sanem” oferuje pobyty całoroczne, wyżywienie, wyprawy na grzyby, łowienie ryb, ogniska. Obiekt kategorii I „Domek nad Sanem” dodatkowo udostępnia również sprzęt wodny i rowerowy¹³. W gminie Dydnia działa również sześć gospodarstw agroturystycznych w tym jedno rybacko-agroturystyczne. Większość obiektów gości turystów przez cały rok w pokojach gospodarzy lub w samodzielnych jednostkach mieszkaniowych.

W gminie Krzywca znajdziemy dwa obiekty całoroczne, gdzie można odpocząć w ciszy i spokoju, łowić ryby w pobliskim stawie, organizować wycieczki turystyczno-krajoznawcze, rowerowe lub piesze. Gmina Nozdrzec oferuje największy wybór oferty agroturystycznej, a na jej terenie znajduje się osiem gospodarstw agroturystycznych. Właściciele agroturystyki „Zasanie” oferują przejażdżki konne, rowerowe, łowienie ryb w pobliskim stawie lub rzece San, organizują ogniska i grilla, akceptują czworonogi oraz umożliwiają rozbicie namiotu¹⁴. Również osiem gospodarstw oferuje usługi agroturystyczne w gminie Dynów – większość z nich to obiekty całoroczne, turyści mieszkają w domach wolno stojących lub w pokojach w domu gospodarzy. Goście zapraszani są na wędrowniki piesze, wycieczki rowerowe lub łowienie ryb w pobliskich stawach.

Podsumowanie

W ciągu ostatnich lat można zauważyć prężnie rozwijające się nowe gospodarstwa agroturystyczne na obrzeżach miast i miasteczek lub w ich niedalekiej odległości w atrakcyjnych przyrodniczo regionach kraju. Wpływa na to fakt, że liczba turystów preferujących tę formę turystyki stale się powiększa, a „wczasy pod gruszą” nie uchodzą już za przejaw mody, a stają się coraz bardziej popularną formą wypoczynku mieszkańców aglomeracji miejskich. Goście gospodarstw agroturystycznych tęsknią za ciszą i spokojem,

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

odpoczynkiem blisko natury, czystym powietrzem i wodą czy zdrowymi, tradycyjnymi posiłkami. Turyści chcą wykorzystać czas wypoczynku na poznanie nowych ludzi, zwyczajów, kultur, podziwiać piękno przyrody oraz aktywnie wypocząć, uprawiając swoje ulubione formy rekreacji ruchowej.

Rozwój działalności agroturystycznej na obszarach wiejskich zwiększa dochód rolnika oraz jego rodziny, wpływa na rozwój pokrewnych gałęzi związanych z obsługą ruchu turystycznego takich, jak: usługi, handel, gastronomia, motoryzacja, przetwórstwo, rękodzieło ludowe i inne. Rozwój usług turystycznych – w tym agroturystycznych – stwarza warunki do tworzenia nowych miejsc pracy, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, pobudza inicjatywę i przedsiębiorczość ludności wiejskiej. Dzięki poprawie infrastruktury oraz wzrostowi popytu na terenach wiejskich możliwy jest stopniowy rozwój różnych form małej i średniej przedsiębiorczości. Zmienia się również stosunek mieszkańców wsi do ekologii, gdyż dobrze zachowane środowisko naturalne, wpływające na atrakcyjność regionu, zaczyna być postrzegane jako źródło dochodu. Takie postrzeganie przyrody wymusza zachowania oraz inwestycje proekologiczne, korzystanie z technologii przyjaznych środowisku.

Wpływ agroturystyki na tereny wiejskie widoczny jest również w samych gospodarstwach agroturystycznych. Funkcjonują tradycyjne, oferujące proste formy spędzania czasu wolnego oraz wyspecjalizowane w obsłudze gości np.: w obszarze łowienia ryb, grzybobrania, polowań, ekologicznej żywności, przygotowywania tradycyjnych potraw czy różnych form rekreacji ruchowej takich, jak: turystyka piesza, rowerowa, jeździectwo itp.

W regionie Pogórza Dynowskiego znajduje się kilkadziesiąt gospodarstw agroturystycznych, niestety tylko niektóre proponują wyprawy na grzyby, naukę jazdy konnej, możliwość zabrania ze sobą czworonogów czy rozbicie na polanie namiotu. Gospodarstwa oferują wycieczki piesze i rowerowe, pływanie łódką i łowienie ryb w stawach lub Sanie, aktywne spędzanie czasu wolnego – granie w siatkówkę, organizują również imprezy okolicznościowe – grilla, ogniska.

Literatura:

1. Borne H., Doliński A., *Organizacja turystyki*, Wydawnictwo WSiP, Warszawa 1998.
2. Davidson R., *Turystyka*, Wyd. PAPT, Warszawa 1996.
3. Dębiewska M., Tkaczuk M., *Agroturystyka, koszty, ceny, efekty*, Wydawnictwo POLTEXT, Warszawa 1997.
4. Drzewiecki M., *Podstawy agroturystyki*, Oficyna Wydawnicza OPO, Bydgoszcz 2001.
5. Gołembski G., *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
6. Jackowski A., Warszńska J., *Podstawy geografii turystyki*, PWN, Warszawa 1978.

7. Jagusiewicz A., Legienis H., *Zasoby bazy noclegowej indywidualnego zakwaterowania w Polsce w 2007 roku*, Instytut Turystyki, Warszawa 2007.
8. Jovicić Z., *Turisticka geografija*, Naučna Kniga, Belgrad 1981.
9. Kowalczyk A., *Kilka uwag o uwarunkowaniach agroturystyki. Obsługa małego ruchu turystycznego na wsi*, CDiEwR, Kraków 1993.
10. Kruczek Z., *Polska. Geografia atrakcji turystycznych*, Proksenia, Kraków 2002.
11. Mazur E., *Geografia turystyczna*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005.
12. Ritchie J. R., Sins M., *Culture as Determinant of the Attractiveness*, Annals of Tourism Research, April – June.
13. Swarbrooke J., *The development and management of visitors attractions*, Butterworth-Heinemann, Oxford 1995.
14. Sznajder M., Przezbórska L., *Agroturystyka*, PWE, Warszawa 2006.
15. Żelazna K., *Rola agroturystyki w rozwoju wielofunkcyjnym wsi* [w:] Mikuta B., Żelazna K., *Organizacja Ruchu Turystycznego*, Wydawnictwo Format-AB, Warszawa 2004.
16. www.pogorzedynowskie.pl
17. www.wrota.podkarpackie.pl
18. www.intur.com.pl/baza.html